HEINRICH SCHULZE

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

PHILIPPE LÉGER

1 päivänä kesäkuuta 2006 [1]

1. Vientitukea saavan viejän on lähtökohtaisesti toimitettava vienti-ilmoituksensa tueksi asiakirjat ja tiedot, joita vientitukioikeuden ja tuen suuruuden vahvistaminen edellyttävät.

2. Esillä olevassa asiassa on kyse siitä, voiko viejä, joka ei kykene toimittamaan toimivaltaisten kansallisten viranomaisten vaatimaa asiakirjanäyttöä vietävän tavaran valmistusolosuhteista, muuta todistuskeinoa käyttäen osoittaa vienti-ilmoituksensa paikkansapitävyyden.

3. Finanzgericht Hamburgin (Saksa) esittämä kysymys on aineelliselta sisällöltään tämä. Se on esitetty asiassa, jossa kantajana on Heinrich Schulze GmbH & Co. KG i.L. (jäljempänä Schulze tai valittaja) ja vastaajana Hauptzollamt Hamburg-Jonas (jäljempänä Hauptzollamt tai vastaaja) ja joka koskee haetun vientituen myöntämistä piparkakkujen viennille yhteisön ulkopuolisiin maihin.

4. Asiassa yhteisöjen tuomioistuinta on pyydetty tarkentamaan viejää koskevan, asetuksen (EY) N:o 1222/94 [2] 7 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitetun asiakirjojen ja tietojen toimittamisvelvollisuuden laajuutta.

1 – Alkuperäinen kieli: ranska.

2 – Tiettyjen perustamissopimuksen liitteeseen II (josta on muutettuna tullut EY:n perustamissopimuksen liite I) kuulumattomina tavaroina vietävien maataloustuotteiden vientituen myöntämisjärjestelmän soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä ja tuen määrän vahvistamisperusteista 30 päivänä toukokuuta 1994 annettu komission asetus (EYVL L 136, s. 5).

I Asiaa koskevat yhteisön oikeussäännöt

A *Maataloustuotteille myönnettävää vientitukea koskevat säännökset*

1. Asetus (ETY) N:o 3665/87

5. Asetuksella (ETY) N:o 3665/87 [3] vahvistetaan vientitukea saavien maataloustuotteiden viennissä sovellettavat yhteiset säännöt. Sen 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan sitä sovelletaan EY:n perustamissopimuksen liitteessä II (josta on muutettuna tullut EY:n perustamissopimuksen liite I) lueteltuihin maataloustuotteisiin sekä tässä liitteessä luettelemattomina tavaroina vietyihin maataloustuotteisiin.

6. Tässä asetuksessa olevan 2 osaston "Vientiä kolmansiin maihin" I luvussa, jonka otsikkona on "Tukioikeus", ovat säännökset, jotka perustavat oikeuden vientitukeen. Asetuksen 3 artiklan 5 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdassa todetaan, että jotta tuotteet saisivat tukea, käytettävässä vientiasiakirjassa on oltava kaikki tuen laskemisessa tarvittavat tiedot ja erityisesti kyseisten tuotteiden koostumus tai viittaus kyseiseen koostumukseen.

2. Asetus N:o 1222/94

7. Asetuksella N:o 1222/94 vahvistetaan EY:n perustamissopimuksen liitteeseen II kuulumattomina tavaroina vietävien, niiden jalostettujen maataloustuotteiden vientituen myöntämisjärjestelmä, joiden perustuotteet on lueteltu maito- ja maitotuotealan sekä muna-, riisi-, sokeri- tai vilja-alan yhteistä markkinajärjestelyä koskevissa perusasetuksissa.

8. Asetuksen N:o 1222/94 1 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään, että asetusta sovelletaan muun muassa perustuotteisiin, jotka on mainittu liitteessä A sekä liitteissä B ja C mainittuihin näiden perustuotteiden jalosteisiin. [4]

3 – Maataloustuotteiden vientitukien järjestelmän soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä 27 päivänä marraskuuta 1987 annettu komission asetus (EYVL L 351, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 2.12.1994 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 2945/94 (EYVL L 310, s. 57; jäljempänä asetus N:o 3665/87). Tämä asetus kumottiin maataloustuotteiden vientitukijärjestelmän soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä 15 päivänä huhtikuuta 1999 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 800/1999 (EYVL L 102, s. 11), jota ei voida soveltaa esillä olevassa asiassa, koska se on annettu tosiseikkojen tapahtumisen jälkeen.

4 – Piparkakut on mainittu asetuksen N:o 1222/94 liitteessä B (CN 1905 20).

9. Asetuksen 3 artiklassa säädetään yksityiskohtaisesti vientituen määrän laskutavasta. Tuen suuruus määräytyy sen perusteella, kuinka paljon kutakin perustuotetta on tosiasiallisesti käytetty viedyn tavaran valmistuksessa.[5] Määrät vahvistetaan tämän asetuksen 3 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaisesti kunkin vientitukea saavan tavaran osalta.

10. Tämän asetuksen 3 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa säädetään yksinkertaistetusta menettelystä, johon asetuksen johdanto-osan 11. perustelukappaleessa viitataan. Tässä säännöksessä säädetään seuraavaa: "Vietäessä säännöllisesti tarkoin määritellyissä teknisissä olosuhteissa valmistettuja ominaisuuksiltaan ja laadultaan muuttumattomia tavaroita nämä määrät voidaan toimivaltaisten viranomaisten suostumuksella määrittää joko mainittujen tavaroiden valmistusohjeen perusteella – –."

11. Asetuksen N:o 1222/94 7 artiklassa määritellään myös vientituen myöntämistä koskevat yksityiskohtaiset säännöt. Siinä säädetään muun muassa, kuten johdanto-osan kymmenennessä perustelukappaleessa on todettu, valvontajärjestelmästä, joka perustuu viejän tekemään vienti-ilmoitukseen.

12. Asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään aluksi, että asetusta N:o 3665/87 sovelletaan. Sen lisäksi siinä yksilöidään tiedot, jotka asianomaisen viejän on ilmoitettava vienti-asiakirjassa. Viejän on ilmoitettava joko vietävässä tavarassa tosiasiallisesti käytettyjen perustuotteiden määrä tai kyseessä olevan tavaran koostumus, jos se on määritetty asetuksen N:o 1222/94 3 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitetussa yksinkertaistetussa menettelyssä.

13. Asetuksen 7 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa säädetään, että "asianomaisen on ilmoituksensa tueksi toimitettava toimivaltaisille viranomaisille kaikki näiden aiheellisiksi katsomat asiakirjat ja tiedot".

14. Vienti-ilmoituksen paikkansapitävyyden toteamiseksi kansallisilla viranomaisilla on asetuksen 7 artiklan 1 kohdan neljännen alakohdan nojalla valtuus käyttää "kaikkia asianmukaisia valvontakeinoja".

5 – Asetuksen N:o 1222/94 3 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan "tosiasiallisesti käytettyinä pidetään – – tuotteita, joita on sellaisenaan käytetty vietävän tavaran valmistuksessa".

15. Asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään, että "[ellei] asianomainen laadi edellä 1 kohdassa tarkoitettua ilmoitusta tai ei toimita hyväksyttäviä [tietoja] ilmoituksensa tueksi, tämä ei voi saada tukea.

16. Lopuksi on vielä tarkennettava asetuksen johdanto-osan 10. ja 11. perustelukappaleen sisältöä yhdessä sen 3 ja 7 artiklan kanssa.

17. Asetuksen kymmenennessä perustelukappaleessa todetaan täsmällisemmin, että "olisi säädettävä tarkastusjärjestelmästä, joka perustuu sille periaatteelle, että viejä antaa jokaisen vientitapahtuman yhteydessä vietävien tavaroiden valmistuksessa käytettyjen tuotteiden määrästä ilmoituksen toimivaltaisille viranomaisille; toimivaltaisten viranomaisten on toteutettava kaikki tarpeellisina pitämänsä toimenpiteet, kyseisen ilmoituksen paikkansapitävyyden toteamiseksi".

18. Asetuksen N:o 1222/94 johdanto-osan 11. perustelukappaleessa todetaan, että "monia tietyn yrityksen tarkoin määritellyissä teknisissä olosuhteissa valmistamia, ominaisuuksiltaan ja laadultaan muuttumattomia tavaroita viedään säännöllisesti; vientimuodollisuuksien helpottamiseksi olisi kyseisten tavaroiden osalta noudatettava yksinkertaistettua menettelyä, joka perustuu siihen, että valmistaja toimittaa toimivaltaisille viranomaisille näiden tarpeellisina pitämät tiedot mainittujen tavaroiden valmistusolosuhteiden osalta".

B *Tarkastuksia koskevat säännöt*

19. Yhteisön tullikoodeksista 12 päivänä lokakuuta 1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2913/92 [6] 1 artiklan ensimmäisen luetelmakohdan mukaan tullikoodeksia sovelletaan yhteisön jäsenvaltioiden välisessä ja kolmansien maiden kanssa käytävässä kaupassa. Tullikoodeksi kattaa näin vientitukea saavien maataloustuotteiden viennin.

20. Tullikoodeksin 14 artiklassa säädetään tältä osin seuraavaa: "Tullilainsäädäntöä

6 – EYVL L 302, s. 1; jäljempänä yhteisön tullikoodeksi.

sovellettaessa on henkilön, joka on suoraan tai välillisesti osallisena kyseisissä tavaroiden kauppaan liittyvissä toimissa, annettava tulliviranomaisille näiden pyynnöstä ja mahdollisesti asetetussa määräajassa kaikki tarvittavat asiakirjat ja tiedot, niiden antamistavasta riippumatta, sekä kaikki tarvittava apu."

II Tosiseikat ja oikeudenkäynti pääasiassa

21. Vuonna 1996 Schulze vei pipar- ja hunajakakkuja yhteisön ulkopuolisiin maihin ja haki vientitukea näiden tavaroiden sisältämille perustuotteille. Se oli vientitukihakemuksissaan viitannut tältä osin valmistusohjeisiin, jotka oli määritelty yhdessä toimivaltaisten kansallisten viranomaisten kanssa asetuksen N:o 1222/94 3 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitetussa yksinkertaistetussa menettelyssä.

22. Vuoden 1997 toukokuussa sattuneessa suurpalossa valittajan tuotantolaitokset sekä hallintorakennukset tuhoutuivat suurelta osin. Saman vuoden heinäkuussa Schulze lopetti liiketoimintansa.

23. Lokakuussa 1999 Hauptzollamt suoritti Schulzen toimittamien valmistusohjeiden tarkastuksen. Tässä tarkastuksessa todettiin muun muassa, että valmistusohjeiden paikkansapitävyyden tarkastamisen edellyttämät yrityksen sisäiset asiakirjat olivat tuhoutuneet tulipalossa.

24. Hauptzollamt katsoi, ettei kantaja ollut kyennyt esittämään asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdassa edellytettyjä tietoja ja asiakirjoja ilmoittamiensa valmistusohjeiden tarkastamiseksi, ja vaati 28.8.2000 yhteensä 26 174,84 Saksan markan (DEM) suuruista summaa palautettavaksi asetuksen N:o 3665/87 11 artiklan 3 kohdan nojalla. [7]

25. Hauptzollamt hylkäsi Schulzen tästä päätöksestä tekemän hallintovalituksen, koska se katsoi ettei valittaja ollut täyttänyt asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan mukaista näyttövelvollisuuttaan. Schulze ei tämän

7 – Asetuksen N:o 3665/87 11 artiklan 3 kohdassa säädetään, että "kun tukea on maksettu perusteettomasti, tuen saajan on palautettava perusteettomasti saamansa tuki – –".

viranomaisen mukaan voinut tässä yhteydessä vedota ylivoimaiseen esteeseen, sillä asetuksen N:o 3665/87 11 artiklan 3 kohdassa ja asetuksen N:o 1222/94 7 artiklassa ei kummassakaan sallita tällaista poikkeusta.

26. Schulze nosti kanteen tästä päätöksestä Finanzgericht Hamburgissa. Kanteensa tueksi se on vedonnut muun muassa siihen, että tuen palauttamisvaatimusta ei voida tehdä asetuksen N:o 3665/87 11 artiklan 3 kohdan perusteella, koska tämä säännös koskee ainoastaan niitä tapauksia, joissa vientituki on maksettu perusteettomasti. Schulze katsoo kuitenkin, että tässä tapauksessa tuet on maksettu perustellusti, kun otetaan huomioon asetuksen N:o 1222/94 3 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan nojalla saatu viranomaisten suostumus yksinkertaisen menettelyn soveltamiseksi valmistusohjeiden määritettäessä.

III Ennakkoratkaisukysymykset

27. Finanzgericht on ennakkoratkaisupyynnössään todennut, että asetuksen N:o 1222/94 soveltamisalaan kuuluvien tavaroiden osalta vientituen myöntäminen edellyttää sekä näyttöä siitä, että tavarat on tosiasiallisesti viety, että niiden asiakirjojen toimittamista, jotka koskevat tosiasiallisesti käytettyjen perustuotteiden määriä. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin katsoo, että näiden puuttuessa ei tukioikeutta ole ja mahdollisesti myönnetty tuki on palautettava asetuksen N:o 3665/87 11 artiklan 3 kohdan nojalla.

28. Esillä olevassa riita-asiassa kansallinen tuomioistuin on aluksi pohtinut sitä, voiko valituksen tehnyt osapuoli vedota ylivoimaiseen esteeseen ja voidaanko sen sallia esittää asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdassa edellytetty näyttö muita todistuskeinoja käyttäen kuin asiakirjanäyttönä. Viitattuaan ensin ylivoimaista estettä koskevaan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön [8] se toteaa, ettei asetuksessa N:o 1222/94 ole säännöksiä tällaisen tilanteen varalta. Tämän jälkeen se toteaa muun muassa asiassa First City Trading ym. annetun yhteisöjen tuomioistuimen tuomion perusteella, että viejä voi vedota ylivoimaiseen esteeseen ainoastaan sellaista päätöstä vastaan, jolla viejälle on määrätty seuraamus. [9] Viejä on näin ollen kansallisen tuomioistuimen mukaan velvollinen palauttamaan sille myönnetyt vientituet.

8 – Finanzgericht viittaa ennakkoratkaisupyynnössään asiassa C-124/92, An Bord Bainne Co-operative Ltd v. Compagnie Inter-Agra, 13.10.1993 (Kok. 1993, s. I-5061); asiassa C-12/92, Huygen ym., 7.12.1993 (Kok. 1993, s. I-6381); asiassa C-263/97, First City Trading ym., 29.9.1998 (Kok. 1998, s. I-5537) ja asiassa C-210/00, Käserei Champignon Hofmeister, 11.7.2002 (Kok. 2002, s. I-6453) annettuihin tuomioihin.

9 – 46 kohta.

29. Finanzgericht on kuitenkin ottanut huomioon sen, että Schulze on "syyttään" joutunut tähän "pakkotilanteeseen", mikä voi olla perusteena poikkeamiselle asiakirjanäytön esittämisvaatimuksesta. Kansallinen tuomioistuin toteaa tässä yhteydessä, ettei asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdassa edellytetä ehdottomasti, että viejä toimittaisi asiakirjanäytön valmistusprosessista tuotantoon liittyvien asiakirjojen avulla. Se huomauttaa lisäksi, että asetuksen kymmenennen perustelukappaleen mukaan viime kädessä on toimivaltaisten viranomaisten tehtävä toteuttaa kaikki tarpeellisina pitämänsä toimenpiteet vienti-ilmoitusten paikkansapitävyyden toteamiseksi.

30. Finanzgericht Hamburg ei edellä esitettyjen syiden vuoksi ole ollut varma asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan tulkinnasta, minkä vuoksi se on päättänyt lykätä asian ratkaisua ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat kysymykset:

"1) Voidaanko asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa säädetty asiakirjanäyttö sivuuttaa ja sallia, että viejä esittää vietyjen tavaroiden valmistuksessa tosiasiallisesti käytetyistä tuotteista muita todisteita, jos viejä ei voi ylivoimaisen esteen vuoksi (enää) esittää tuotantoa koskevia asiakirjoja?

2) Johtaako ylivoimaisen esteen huomioon ottaminen myös näyttökynnyksen alenemiseen siten, että viejän on esitettävä vietyjen tavaroiden valmistuksessa tosiasiallisesti käytetyistä tuotteista ainoastaan uskottava näyttö tai todennäköisyysnäyttö?"

IV Arvio

A *Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys*

31. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen ensimmäinen kysymys koskee sitä, onko asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdan kolmatta alakohtaa tulkittava siten, että silloin kun viejä ei kykene toimittamaan asiakirjanäyttöä vietävän tavaran valmistusolosuhteista, voi se osoittaa vienti-ilmoituksensa paikkansapitävyyden muilla todistuskeinoilla.

32. Vastaaja esittää, että tähän kysymykseen pitäisi vastata kielteisesti. Se katsoo yhtäältä, että vientituen myöntäminen perustamissopimuksen liitteeseen II kuulumattomille tavaroille perustuu käytettyjen perustuotteiden määrien hyvin yksityiskohtaiseen määrittelyyn. Se katsoo, ettei mikään muu todistuskeino voi korvata asiakirjanäyttöä, jota 7 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa edellytetään.

33. Toisaalta se esittää, että ylivoimainen este ei millään tavoin vaikuta asianomaiselle kuuluvaan velvollisuuteen toimittaa asiakirjat ja tiedot vietävien tavaroiden valmistuksesta. Tähän liittyen se vetoaa siihen, että palautusmenettelyssä, josta säädetään asetuksen N:o 3665/87 11 artiklan 3 kohdassa, ei millään tavoin viitata ylivoimaiseen esteeseen. Se toteaa myös, ettei yhteisöjen tuomioistuin ole koskaan tunnustanut ylivoimaisen esteen säännölle yhteisön yleisen oikeusperiaatteen asemaa ja että sitä on, poikkeuksena pääsääntöön, jonka mukaan lainsäädäntöä on tarkasti noudatettava, tulkittava ja sovellettava suppeasti. Lopuksi se toteaa vielä siihen, että tämä sääntö on asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdan tavoitteen, eli yhteisön taloudellisten intressien suojaamistavoitteen vastainen.

34. Tähän näkemykseen ei voida yhtyä.

35. Siinä tapauksessa, että viejä ei kykene esittämään asiakirjanäyttöä vienti-ilmoituksensa tueksi, ei asetuksen 7 artiklan 1 kohdan kolmas alakohta estä sitä, että viejä toimivaltaisten viranomaisten hyväksymällä tavalla osoittaa vienti-ilmoituksen paikkansapitävyyden jollakin muulla kansallisten oikeussääntöjen mukaisella todistuskeinolla.

36. Ennen 7 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa mainittujen todistuskeinojen tarkastelua on syytä täsmentää tässä säännöksessä säädetyn velvollisuuden laajuus silloin, kun viejä on käyttänyt asetuksen N:o 1222/94 3 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitettua yksinkertaistettua menettelyä.

37. On muistettava, että vientitukien myöntämisjärjestelmälle on luonteenomaista muun muassa se, että yhteisön tuki myönnetään ainoastaan sillä edellytyksellä, että viejä hakee sitä. Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että viejän on – päätettyään omasta

tahdostaan hyötyä tuesta – "toimitettava asian kannalta merkitykselliset tiedot, jotka ovat tarpeen tukioikeuden vahvistamiseksi ja tuen määrän määrittämiseksi". [10]

38. Asetuksen N:o 3665/87, jota, kuten edellä on todettu, sovelletaan kyseessä oleviin vientitukiin, 3 artiklan 5 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdan [11] nojalla tuen saaminen edellyttää, että käytettävässä vientiasiakirjassa on oltava kaikki tuen laskemisessa tarvittavat tiedot ja erityisesti kyseisten tuotteiden koostumus tai viittaus kyseiseen koostumukseen.

39. Asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan vientituen myöntäminen edellyttää viejän ilmoitusta joko vietävässä tavarassa tosiasiallisesti käytettyjen perustuotteiden määrästä tai kyseessä olevan tavaran koostumuksesta sellaisena kuin se on määritetty yksinkertaistetussa menettelyssä.

40. Asetuksen 7 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan mukaan tukioikeuden syntymiseltä edellytetään myös sitä, että viejä toimittaa toimivaltaisille kansallisille viranomaisille vietävien tavaroiden valmistusolosuhteita koskevat asiakirjat ja tiedot.

41. Tällä velvollisuudella pyritään siihen, että viranomaiset voivat tarkastaa vientiilmoituksen paikkansapitävyyden ja perustaa viejän tukioikeuden ja määrittää tuen määrän.

42. Tätä velvollisuutta on noudatettava vastaavalla tavalla silloin kun asianomainen on käyttänyt, kuten esillä olevassa asiassa, asetuksen N:o 1222/94 3 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitettua yksinkertaistettua menettelyä. [12]

43. Yhtäältä asetuksen 11. perustelukappaleessa todetaan selvästi, että tämä menettely, joka otettiin käyttöön hallinnon yksinkertaistamiseksi, perustuu siihen, että valmistaja toimittaa toimivaltaisille viranomaisille näiden tarpeellisina pitämät tiedot.

10 – Asia C-309/04, Fleisch-Winter, tuomio 1.12.2005 (Kok. 2005, s. I-10349, 31 kohta).

11 – Ks. asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohta.

12 – Tässä menettelyssä viejä voi määritellä tavaran koostumuksen toimivaltaisten kansallisten viranomaisten suostumuksella. Menettely koskee erityisesti sellaisia tavaroita, joita viedään usein ja säännöllisesti ja jotka ovat ominaisuuksiltaan ja laadultaan muuttumattomia

44. Asetuksen 7 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa ei toisaalta millään tavoin eroteta toisistaan sitä, onko viejä tavaroita vietäessä ilmoittanut tosiasiallisesti käytettyjen perustuotteiden määrät vain pelkästään viitannut tavaran koostumukseen niin kuin se on yksinkertaistetussa menettelyssä määritetty.

45. Toimivaltaisten kansallisten viranomaisten suorittaman tarkastuksen, joka perustuu viejän toimittamiin asiakirjoihin ja tietoihin, päämääränä on sen selvittäminen, muodostuuko *kyseessä olevassa vientierässä* ollut tavara todella niistä kiinteistä maataloustuotteiden määristä, jotka on vahvistettu yksinkertaisessa menettelyssä.

46. Eli vaikka viejä olisi määritellyt vietävän tavaran koostumuksen toimivaltaisten kansallisten viranomaisten kanssa, voidaan ajatella, että viejän on toimitettava näille viranomaisille kaikki niiden aiheellisiksi katsomat asiakirjat ja tiedot.

47. Sen ratkaisemiseksi, minkälaisia asiakirjoja ja tietoja viejän on toimitettava näiden viranomaisten vaatimuksesta, on tukeuduttava asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan sanamuotoon. Tätä säännöstä on luettava yhdessä asetuksen johdanto-osan 10. ja 11. perustelukappaleen kanssa.

48. Asetuksen 7 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan mukaan viejä voi toimittaa asiakirjatodisteen. Tämän on katsottava tarkoittavan kaikkia asiakirjoja, jotka koskevat vietävien tavaroiden valmistusta ja joiden perusteella voidaan arvioida perustuotteiden määrät, jotka on käytetty kyseisen tavaran valmistuksessa. Kyse voi olla esimerkiksi laskuista tai kemiallisista tutkimuksista, jotka yritys on laaduntarkkailun yhteydessä suorittanut.

49. Tässä säännöksessä ei myöskään aseteta minkäänlaisia rajoituksia sille, minkälainen asiakirjan pitää olla tai minkälaisia niiden tietojen on oltava, jotka asianomaisen on toimitettava.

50. Säännöksessä säädetään ainoastaan, että viejän on toimitettava toimivaltaisille viranomaisille *"kaikki näiden aiheellisiksi katsomat asiakirjat ja tiedot"*. Asetuksen N:o 1222/94 11. perustelukappaleessa täs-

mennetään, että kyseiset tiedot ovat ne, joita nämä viranomaiset pitävät "tarpeellisina" "mainittujen tavaroiden valmistusolosuhteiden osalta".

51. Vaikka onkin totta, kuten vastaaja on todennut, että kyseessä olevan vientituen myöntäminen edellyttää käytettyjen tavaroiden koostumuksen ja määrän tarkkaa määrittämistä, on todettava, ettei tässä asetuksessa säädetä, että kyseinen asiakirjanäyttö on ainoa mahdollinen todistuskeino.

52. On mielenkiintoista huomata, että yhteisön tullikoodeksin 14 artiklassa säädetään, että henkilön, johon jäsenvaltion tulliviranomaisen tarkastusmenettely kohdistuu, on annettava tulliviranomaisille kaikki niiden tarvitsemat asiakirjat ja tiedot, *niiden [asusta tai muodosta] riippumatta.* [13]

53. Nämä seikat huomioon ottaen on katsottava, että asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa sallitaan erilaisten todistuskeinojen käyttäminen.

54. Lisäksi tämän 7 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan sanamuodosta, kun sitä luetaan yhdessä asetuksen johdanto-osan 10. ja 11. perustelukappaleen kanssa, seuraa, että toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on arvioitava se, onko viejän ilmoituksen tueksi tarpeen saada asiakirjoja tai tietoja. Niiden tehtävänä on myös ratkaista kunkin tapauksen olosuhteiden perusteella se, mitä niissä on pidettävä soveltuvimpana todistuskeinona. [14]

55. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan silloin kun alalla ei ole annettu yhteisön säännöksiä toimivaltaisten viranomaisten on perustettava ratkaisunsa kansallisiin oikeussääntöihin. On kuitenkin huomattava, että kansallisessa lainsäädännössä säädetyt todistuskeinot eivät saa vaikuttaa kielteisesti yhteisön oikeuden soveltamisalaan tai sen tehoon. Tästä oikeuskäytännöstä seuraa näin ollen, että tällainen todistuskeinoja koskeva sääntely ei saa olla epäedullisempi kuin se, jotka koskee samanlaisia jäsenvaltion sisäisiä menettelyjä (vastaavuusperiaate), eikä se saa olla sellainen, että yhteisön oikeussääntöjen

13 – Kuten on jo todettu, yhteisön tullikoodeksia sovelletaan kyseessä oleviin vientitukiin.

14 – Ei pidä unohtaa, että vaikka komissio säätääkin yleisistä soveltamissäännöistä maataloustuotteiden vientituille, on jäsenvaltioiden tehtävänä EY 10 artiklan mukaan varmistaa alueellaan yhteisen maatalouspolitiikkaa koskevien yhteisön säännösten toimeenpano. Ks. mm. yhdistetyt asiat 205/82–215/82, Deutsche Milchkontor ym., tuomio 21.9.1983 (Kok. 1983, s. 2633, Kok. Ep. VII, s. 229, 17 kohta).

täytäntöönpano on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate). Muuten tällainen sääntely vaikuttaisi kielteisesti yhteisön oikeusjärjestyksen tarjoamien oikeuksien käyttämiseen. [15]

56. Lisäksi asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 2 kohdan ensimmäisestä alakohdasta nähdään, että on toimivaltaisten kansallisten viranomaisten tehtävä arvioida, onko viejän esittämä näyttö "hyväksyttävä".

57. Näiden seikkojen perusteella voidaan katsoa, että asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdan kolmatta alakohtaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä sille, että viejä, joka ei kykene toimittamaan vienti-ilmoituksensa tueksi asiakirjanäyttöä vietävän tavaran valmistusolosuhteista, osoittaa vienti-ilmoituksensa paikkansapitävyyden toimivaltaisten kansallisten viranomaisten hyväksymällä tavalla mitä tahansa muuta kansallisten oikeussääntöjen mukaista todistuskeinoa käyttäen, edellyttäen kuitenkin, etteivät kansalliset oikeussäännöt vaikuta kielteisesti yhteisön oikeuden soveltamisalaan tai tehokkuuteen.

15 – Ks. mm. asia C-212/94, FMC ym., tuomio 8.2.1996 (Kok. 1996, s. I-389, 49–52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

B *Toinen ennakkoratkaisukysymys*

58. Kansallisen tuomioistuimen toinen ennakkoratkaisukysymys koskee sitä, johtaako viejällä ollut ylivoimainen este, [16] joka on estänyt sitä toimittamasta toimivaltaisten kansallisten viranomaisten vaatimaa asiakirjanäyttöä, asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa säädetyn näyttökynnyksen alenemiseen.

59. Vastaus tähän kysymykseen voidaan johtaa edellä kehitellyistä huomioista.

60. Todettakoon aluksi, että vientituki on yhteisön tuki, jonka saaminen edellyttää välttämättä sitä, että tavara, jota varten se on myönnetty, on siitä tehdyn vienti-ilmoi-

16 – Muistettakoon, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan maatalouden alan asetuksissa käytetty ylivoimaisen esteen käsite ei rajoitu ainoastaan ehdottomaan mahdottomuuteen, vaan se on ymmärrettävä sellaisina epätavallisina olosuhteina, joihin toimijan ei ole ollut mahdollista vaikuttaa ja joiden seurauksia ei olisi voitu välttää kaikesta noudatetusta huolellisuudesta huolimatta (ks. mm. asia 4/68, Schwarzwaldmilch, tuomio 11.7.1968 (Kok. 1968, s. 562 ja 563); asia 11/70, Internationale Handelsgesellschaft, tuomio 17.12.1970 (Kok. 1970, s. 1125, Kok. Ep. I, s. 501, 23 kohta); asia 25/70, Köster, tuomio 17.12.1970 (Kok. 1970, s. 1161, Kok. Ep. I, s. 515, 38 kohta); asia C-347/93, Boterlux, tuomio 9.8.1994 (Kok. 1994, s. I-3933, 34 kohta); asia C-208/01, Parras Medina, tuomio 17.10.2002 (Kok. 2002, s. I-8955, 18 ja 19 kohta); em. asia An Bord Bainne Co-operative ja Compagnie Inter-Agra, tuomion 11 kohta ja em. asia Huygen ym., tuomion 31 kohta). Ks. myös ylivoimaisesta esteestä annettu komission tiedonanto K(88) 1696 (EYVL 1988, C 259, s. 10).

tuksen tai yksinkertaistetussa menettelyssä omaksutun määritelmän mukainen.

61. Kuten edellä on nähty, asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdan kolmas alakohta ei ole esteenä sille, että vienti-ilmoituksen paikkansapitävyyttä koskeva näyttö esitetään muita todistuskeinoja kuin asiakirjanäyttöä käyttäen. Olipa viejän esittämä näyttö asultaan tai muodoltaan mikä hyvänsä, on toimivaltaisten kansallisten viranomaisten sen perusteella kyettävä varmistumaan siitä, että yhteisön oikeussäännöissä vahvistettuja vaatimuksia on noudatettu.

62. Tämän vuoksi voidaan katsoa, että se, ettei viejä ole kyennyt esittämään asiakirjanäyttöä vietävän tavaran valmistusolosuhteista kansallisille viranomaisille, ei millään tavoin alenna asetuksen 7 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa edellytettyä näyttökynnystä.

63. Sekään tapaus, että mahdottomuus esittää asiakirjanäyttö perustuu ylivoimaiseen esteeseen, ei millään tavoin vaikuta edellä esitettyyn johtopäätökseen. [17]

64. Muistutettakoon vielä, että asetusta N:o 3665/87, jossa säädetään rajoittavasti ylivoimaisen esteen vaikutuksista vientitukien osalta, [18] sovelletaan asiassa. [19] Kuten yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa First City Trading ym. antamassaan tuomiossa todennut, tämän asetuksen yhteydessä ylivoimaista estettä koskeva sääntö mahdollistaa ainoastaan sen, että yhteisön tuen saaja vapautetaan rangaistusluonteisista maksuista. Sitä vastoin se ei voi vapautta viejää palauttamasta perusteettomasti saamiaan summia. [20]

65. Edellä esitetyn perusteella voidaan katsoa, että viejälle asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa tarjottu mahdollisuus esittää näyttö vienti-ilmoituksensa paikkansapitävyydestä muilla todistuskeinoilla kuin asiakirjanäytöllä ei millään tavoin alenna tässä säännöksessä vahvistettua näyttökynnystä siinäkään tapauksessa, että asiassa on osoitettu, että kyse on ollut ylivoimaisesta esteestä.

17 – On muistettava, että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida, onko kyseessä olevassa asiassa vallitsevissa olosuhteissa katsottava, että tulipaloa, joka on tuhonnut kantajan tilat, on pidettävä ylivoimaisena esteenä (ks. vastaavasti em. asia Parras Medina, tuomion 22 kohta).

18 – Em. asia First City Trading ym., tuomion 33 kohta.

19 – Ks. asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdan ensimmäinen kohta.

20 – Em. asia First City Trading ym., tuomion 46 kohta.

V Ratkaisuehdotus

66. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Finanzgericht Hamburgin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

1) Tiettyjen perustamissopimuksen liitteeseen II (josta on muutettuna tullut EY:n perustamissopimuksen liite I) kuulumattomina tavaroina vietävien maataloustuotteiden vientituen myöntämisjärjestelmän soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä ja tuen määrän vahvistamisperusteista 30 päivänä toukokuuta 1994 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdan kolmatta alakohtaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä sille, että viejä, joka ei kykene toimittamaan vienti-ilmoituksensa tueksi asiakirjanäyttöä vietävän tavaran valmistusolosuhteista, osoittaa vienti-ilmoituksensa paikkansapitävyyden toimivaltaisten kansallisten viranomaisten hyväksymällä tavalla mitä tahansa muuta kansallisten oikeussääntöjen mukaista todistuskeinoa käyttäen, edellyttäen kuitenkin, etteivät kansalliset oikeussäännöt vaikuta kielteisesti yhteisön oikeuden soveltamisalaan tai tehokkuuteen.

2) Viejälle asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa tarjottu mahdollisuus esittää näyttö vienti-ilmoituksensa paikkansapitävyydestä muilla todistuskeinoilla kuin asiakirjanäytöllä ei millään tavoin alenna tässä säännöksessä vahvistettua näyttökynnystä siinäkään tapauksessa, että asiassa on osoitettu, että kyse on ollut ylivoimaisesta esteestä.